

Eskilstuna
kommun

FÖRSLAG TILL

AVFALLSPLAN 2018 FÖR ESKILSTUNA

Arbetsmaterial 2017-04-25

FÖRORD

Denna plan utgör Eskilstuna kommuns avfallsplan enligt 11 § 15 kap miljöbalken och Naturvårdsverkets föreskrifter om innehåll i kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2017:2). Föreliggande plan har tagits fram under år 2017. Arbetet har genomförts med stöd av konsult och på uppdrag av kommunstyrelsen. En arbetsgrupp bestående av följande personer har drivit projektet:

Riikka Vilkuna, projektansvarig, miljöstrateg kommunledningskontoret

Gustav Helander, Miljökontoret

Vesa Hiltula - Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB

Magnus Widing - miljö- och kvalitetschef Kommunfastigheter

Veronica Burmell - Park och Naturavdelningen

Linda Nilsson – Gatuavdelningen

Marie Rytterstedt, Miljö- och Avfallsbyrån i Mälardalen AB

Styrgruppen för revideringen av avfallsplanen är Processutvecklingsgruppen Miljö och samhällsbyggnadsarbete (PUG). I den gruppen ingår representanter från alla förvaltningar och bolag.

SAMMANFATTNING

Alla kommuner ska enligt miljöbalken ha en renhållningsordning med lokala föreskrifter och avfallsplan. Denna avfallsplan för Eskilstuna kommun ska vara ett styrinstrument för att kretsloppsanpassa avfallshanteringen i kommunen.

Utifrån bl.a. nationella miljömål, Sveriges nationella avfallsplan, aktuell lagstiftning samt diskussioner i avfallsplaneringsprocessen har förbättringsområden för avfallshanteringen identifierats.

Strategiska mål, mätbara mål och åtgärder har tagits fram inom följande områden:

- **Minskad avfallsmängd och ökad återanvändning** – förebyggande av avfall.
- **Minskad miljöbelastning** – insamling av farligt avfall, åtgärder vid nedlagda deponier och minskad nedskräpning.
- **Ökad återvinning** – källsortering, materialåtervinning och kvalitetssäkring.
- **Kundfokus** – information, kommunikation och service.

En viktig del i arbetet med planen är att mål och åtgärder årligen följs upp och att utfallet redovisas till Kommunstyrelsen. Ansvaret för kontroll, uppföljning och rapportering ligger i detta fall på kommunledningskontoret. Enligt bestämmelser i avfallsförordningen ska det göras en översyn av avfallsplanen minst vart fjärde år och nästa större översyn sker under år 2022.

Under perioden, år 2018 till och med år 2022 ska:

- Fokus i ökad utsträckning ligga på att förebygga avfall
- ReTuna kretsloppspark utvecklas och bli ekonomiskt bärkraftig
- Andelen avfall som materialåtervinns öka
- Miljöbelastningen från deponerat avfall vid Lilla Nyby och gamla avfallsupplag minska

Under de närmaste åren planerar kommunen att ytterligare förbättra resurshushållningen inom ramen för avfallshanteringen. Insatser planeras för att öka insamlingen av sorterat avfall för materialåtervinning. Det finns fortfarande en stor potential att materialåtervinna mer av de resurser som idag skickas till förbränning.

Ökat fokus sätts även på åtgärder för att minska uppkomsten av avfall i enlighet med 15 kap. 10 § miljöbalken om avfallshierarki för behandling av avfall och Sveriges nationella avfallsplan. Eskilstuna kommuns avfallsplan anger åtgärder för att bland annat minska avfallets mängd och farlighet och för att omhänderta och behandla uppkommet avfall på ett långsiktigt hållbart sätt. Intresset kring utökad samverkan med avseende på avfallshantering mellan kommuner i närområdet har varit stort, vilket bidragit till bildandet av ett gemensamt driftbolag för Eskilstuna och Strängnäs inom energi- och miljöområdet, Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	5
1.1	BAKGRUND.....	5
1.2	EKOKOMMUN.....	5
1.3	AVFALLSPANERING.....	6
1.4	ORGANISATION - FORMELL GRUND.....	7
1.5	UPPFÖLJNING OCH REDOVISNING.....	8
1.6	TIDIGARE AVFALLSPLAN, 2013-2017.....	9
2	STRATEGI, MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR AVFALLSHANTERINGEN.....	10
2.1	STRATEGI.....	10
2.2	VISION.....	11
2.3	FÖRBÄTTRINGSOMRÅDEN OCH FRAMTAGANDE AV MÅL.....	11
2.4	KOPPLING TILL ANDRA KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM.....	12
2.5	MÅLOMRÅDE 1 MINSKAD AVFALLSMÄNGD OCH ÖKAD ÅTERANVÄNDNING.....	13
2.6	MÅLOMRÅDE 2 MINSKAD MILJÖBELASTNING.....	14
2.7	MÅLOMRÅDE 3 ÖKAD ÅTERVINNING.....	16
2.8	MÅLOMRÅDE 4 KUNDFOKUS.....	19
3	CIRKULÄR EKONOMI OCH RETUNA KRETSLOPPSPARK.....	20
3.1	RETUNA KRETSLOPPSPARK.....	20
3.2	ARBETE OM CIRKULÄR EKONOMI.....	20
4	NEDSKRÄPNING.....	21
5	EKONOMI OCH FINANSIERING.....	23
5.1	FINANSIERING AV AVFALLSHANTERINGEN.....	23
5.2	KONSEKVENSER AV AVFALLSPLANENS ÅTGÄRDER.....	23
6	KOMMUNALA STYRMEDEL.....	24
6.1	LOKALA AVFALLSFÖRESKRIFTER.....	24
6.2	KOMMUNIKATIONS- OCH INFORMATIONSBETE.....	24
6.3	AVFALLSTAXA.....	25
6.4	TILLSYN.....	26
6.5	FYSISK PLANERING.....	26
6.6	UPPHANDLING.....	26
7	SAMVERKAN MED ANDRA KOMMUNER.....	27

8 INVERKAN PÅ MILJÖN.....	27
9 ORDFÖRKLARINGAR.....	28

BILAGOR

Bilaga 1	Sammanställning över åtgärder
Bilaga 2	Uppföljning av mål i föregående avfallsplan, år 2013 – 2017
Bilaga 3	Nuvarande avfallshantering
Bilaga 4	Anläggningar för återvinning eller bortskaffande av avfall
Bilaga 5	Nedlagda avfallsupplag
Bilaga 6	Nationella mål och lagstiftning

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Alla kommuner ska enligt miljöbalken ha en renhållningsordning med lokala föreskrifter och avfallsplan. Enligt bestämmelser i avfallsförordningen ska det göras en översyn av avfallsplanen minst vart fjärde år.

Med ReTuna kretsloppspark har Eskilstuna tagit ytterligare ett viktigt steg i arbetet för att behandling av avfall prioriteras enligt den så kallade avfallshierarkin, som innebär att avfall i första hand ska förebyggas, i andra hand ska förberedas för återanvändning, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand ska avfall förbrännas och i sista hand deponeras. Avfallshierarkin har nu även införts i miljöbalkens regler.

Under de senaste åren har källsorteringen av avfall byggts ut för insamling och biologisk behandling av matavfall i Eskilstuna kommun. Insamlingssystemet har också förbättrats för att göra det lättare för hushållen i småhus att sortera genom införande av sortering i olikfärgade påsar för förpackningar, tidningar, matavfall och övrigt brännbart avfall. Det finns dock fortfarande en stor potential att materialåtervinna eller återanvända mer av de resurser som idag skickas till förbränning.

Denna avfallsplan är en revidering och delvis omarbetning av tidigare avfallsplan med anpassning till de nya bestämmelser och lokala förhållanden som gäller för avfallshanteringen idag.

Avfallsplanen består av följande delar:

- Ett huvuddokument med bland annat mål för avfallshanteringen och kort om åtgärder.
- I bilagor till huvuddokumentet finns bland annat beskrivning av nuvarande avfallshantering, avfallsmängder och information om gamla avfallsupplag.

Hela avfallsplanen, huvuddokumentet samt bilagorna, fastställs av kommunfullmäktige.

1.2 Ekokommun

Eskilstuna är sedan 1999 medlem i Sekom, Föreningen Sveriges Ekokommuner, efter ett beslut i kommunfullmäktige. Sekom bildades 1995 och består idag av 104 medlemmar, det vill säga kommuner och landsting (september 2016). I vår närhet finns ekokommunerna Kungsör, Trosa, Vingåker, Gnesta, Nyköping och Enköping, samt Landstinget Sörmland.

Sekom vill främja utvecklingen mot ett mer kretsloppanpassat samhälle byggt på en ekologisk grundsyn där livsmiljön ger människor möjlighet att uppnå en hög livskvalitet och god hälsa. Verksamheten består bland annat av att arrangera olika typer av konferenser och möten, sammanställa och presentera gröna nyckeltal från kommunerna och att utgöra en påtryckningsgrupp i miljöfrågor. Det uthålliga samhället definieras enligt fyra hållbarhetsprinciper, som utarbetats av forskarnätverket i stiftelsen Det Naturliga Steget. Dessa principer anger att i det hållbara samhället utsätts inte naturen för systematisk:

- koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (t ex fossilt kol och tungmetaller).
- koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion (t ex NO_x, hormonstörande ämnen, med mera).
- undanträngning med fysiska metoder (t ex från trafikinfrastruktur, skogsskövling, överfiske med mera).

Den fjärde principen anger att i det samhället hindras inte människor systematiskt från att tillgodose sina behov (t ex via missbruk av politisk och ekonomisk makt).

Medlemskap i SEkom är ett politiskt beslut som kräver att kommunen antagit ett program med det uthålliga samhället som ett övergripande mål för sina verksamheter. Kommunen ska bedriva sitt arbete enligt det antagna programmet och de fyra systemvillkoren ska beaktas i samtliga kommunala beslut, vilket även omfattar antagande av avfallsplanen.

1.3 Avfallsplanering

Enligt miljöbalken 15 kap 41 § ska det finnas en avfallsplan för varje kommun. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Naturvårdsverket har gett ut föreskrifter (NFS 2017:2) om innehållet i den kommunala avfallsplanen. Med tanke på de skilda förutsättningar som råder i landets kommuner måste varje kommun själv och med utgångspunkt från sina egna förutsättningar påverka avfallsplanens innehåll och avgöra hur det praktiska planeringsarbetet ska genomföras.

Enligt bestämmelser i avfallsförordningen ska det göras en översyn av avfallsplanen minst vart fjärde år.

Syftet med Eskilstuna kommuns avfallsplanering är att:

- Ge en samlad bild av den nuvarande avfallshanteringen med fokus på hushållens avfall.
- Ange mål och åtgärder för kretsloppsanpassning, minskning av mängden avfall samt minskning av utsläppen av gaser som bidrar till växthuseffekten.
- Långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle.

För att nå kommunens långsiktiga vision, se kapitel 2.2, krävs genomgripande förändringar av samhällets produktions- och konsumtionsmönster, vilket naturligtvis inte kan ske under de ca fem år som planen täcker in. Avfallsplanen är dock ett viktigt steg på vägen för att på lång sikt kunna uppfylla kommunens mål med materialhanteringen.

Vad en avfallsplan ska innehålla framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan (NFS 2017:2).

Avfallsplanen ska bland annat innehålla uppgifter om avfallsmängder, avfallshantering och avfallsanläggningar samt mål och åtgärder.

Den kommunala avfallsplaneringen ska omfatta allt avfall, inte bara det som omfattas av kommunalt renhållningsansvar. Fokus i denna avfallsplan ligger på avfall som ingår i det kommunala ansvaret beträffande beskrivning av hantering, statistik över avfallsmängder, mål och åtgärder. Uppgifter avseende övriga avfallsslag och anläggningar redovisas översiktligt, i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Strategiska mål som alla aktörer bör arbeta efter formuleras medan mätbara mål och åtgärder i första hand avser de avfallsslag kommunen råder över. Kommunen har möjlighet att genom dialog med olika aktörer i viss mån påverka hanteringen av avfallsslag som inte ingår i det kommunala ansvaret - såsom industriavfall och producentansvarsmaterial – vilket kan bidra till uppfyllelse av avfallsplanens mål och övriga samhälleliga miljömål.

1.4 Organisation - formell grund

Kommunfullmäktige

- fastställer renhållningsordning med tillhörande avfallsplan i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.
- godkänner den miljöredovisning som sker i enlighet med kommunens miljöledningssystem
- beslutar om eventuell revidering av avfallsplanen.

Kommunstyrelsen

- är renhållningsansvarig nämnd i Eskilstuna kommun

Kommunledningskontoret

- ansvarar för genomförande och utveckling med övergripande ansvar för avfallshanteringen och utgör kommunens beställare av de avfallstjänster som behövs för att fullgöra kommunens ansvar
- ansvarar för att avfallsplan utarbetas
- ansvarar för uppföljning av planens mål och åtgärder samt redovisar utfallet till kommunstyrelsen och i kommunens årsredovisning
- ansvarar för att vid behov initiera revidering av avfallsplanens handlingsplan samt planen som helhet.
- ansvarar för övergripande informationsinsatser om strategiska miljöfrågor samt informationsinsatser med syfte att sprida kunskap om kommunens renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan.

Eskilstuna Energi och Miljö AB

- ansvarar för att utföra utredningar som behövs för att följa avfallsplanen samt redovisa beslutsunderlag till kommunstyrelsen
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens mål och åtgärder till kommunledningskontoret.
- äger dotterbolaget Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB, som bildades 1 januari 2014 och är ett gemensamt driftbolag för Eskilstuna och Strängnäs. Bolaget utför och verkställer kommunernas skyldigheter inom avfallsområdet efter uppdrag från kommunstyrelsen i respektive kommun.

Miljö- och räddningstjänstnämnden

- utövar tillsyn över efterlevnaden av miljöbalken samt kommunens renhållningsordning.
- deltar i beredningen av förslag till renhållningsordning med tillhörande avfallsplan som antas av kommunfullmäktige.
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens mål och åtgärder till kommunledningskontoret.

1.5 Uppföljning och redovisning

Avfallsplanen ska finnas tillgänglig för allmänheten och företag på kommunens hemsida.

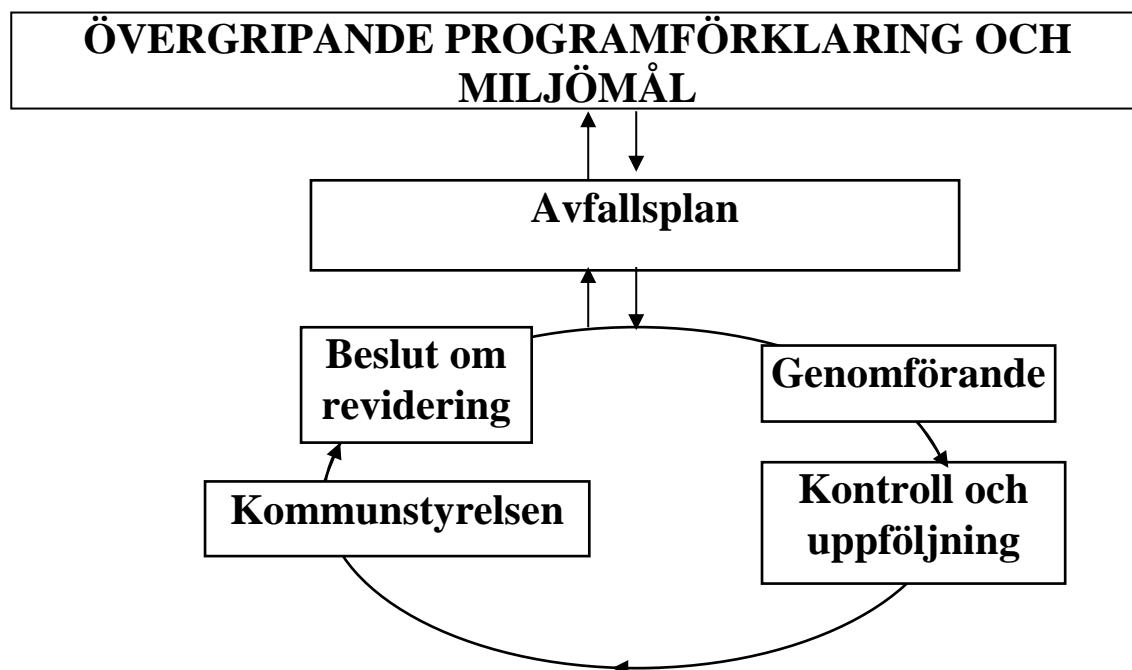
De mål och åtgärder som fastställts av kommunfullmäktige i avfallsplanen ska årligen följas upp och utfallet redovisas till kommunstyrelsen, se figur 1. Ansvar för uppföljning har kommunledningskontoret. Varje aktör med ansvar för genomförande av åtgärder enligt planen ska lämna underlag för den årliga uppföljningen till kommunledningskontoret som sammanställer underlaget till årsredovisningen. I anslutning till delmålen anges vilka nyckeltal som ska redovisas vid uppföljning av planen.

En strategisk ledningsgrupp tillskapas för genomförande, uppföljning och utveckling av avfallsplanen. Den sammankallas minst fyra gånger per år och leds av Kommunledningskontoret. I ledningsgruppen ingår de förvaltningar och kommunägda bolag som direkt berörs av genomförandet av avfallsplanen.

I samband med den årliga uppföljningen av avfallsplanen ska en rapport sammanställas och redovisas till kommunstyrelsen. Kommunledningskontoret har genom den strategiska ledningsgruppen ansvar för detta arbete. Syftet är att säkerställa att avfallsplanens åtgärder genomförs.

I redovisningen skall det göras en bedömning om planen behöver revideras.

Eventuell revidering beslutas sedan av kommunfullmäktige.

Figur 1 Modell för uppföljning och redovisning av avfallsplanen i Eskilstuna.

1.6 Tidigare avfallsplan, 2013-2017

En reviderad avfallsplan för Eskilstuna fastställdes av kommunfullmäktige år 2013. I planen presenterades konkreta delmål och handlingsplan för avfallshanteringen under åren 2013 till 2017. I bilaga 2 kommenteras de mål och åtgärder som då beslutades med avseende på måluppfyllnad och genomförda åtgärder. Här beskrivs de största förändringarna i insamlingssystemet som genomförts under dessa år.

Sedan år 2011 erbjuds alla fastighetsägare i kommunen, i både småhus och flerbostadshus insamling och biologisk behandling av matavfall. Hushåll i småhus erbjuds sortering i olika färgade påsar för förpackningar, tidningar, matavfall och övrigt brännbart avfall. Anläggningen för optisk sortering finns på Lilla Nyby återvinningsanläggning och tar idag emot avfall från Eskilstuna, Strängnäs och Örebro.

I föregående avfallsplan finns 18 olika delmål. Av dessa bedöms fyra vara uppfyllda, sju mål bedöms vara delvis uppfyllda och fem mål bedöms inte alls vara uppfyllda. Två mål kan inte utvärderas för att det saknas mätning. Totalt presenterades 52 olika åtgärder kopplade till olika mål i avfallsplanen. Av dessa har 75% av åtgärderna helt eller delvis genomförts.

Av de åtgärder som ännu inte har genomförts är det främst åtgärder med avseende på att förebygga avfall, förebyggande åtgärder mot nedskräpning, åtgärder vid nedlagda deponier och framtagande av strategi för framtida hantering av slam och aska, som är aktuella att lyfta med till kommande åtgärdsprogram.

2 Strategi, mål och åtgärder för avfallshanteringen

2.1 Strategi

ReTuna kretsloppspark vidareutvecklas och utgör en hörnsten i arbetet med att utveckla nya affärsmodeller inom cirkulär ekonomi, för ökad resurshushållning och återanvändning.

Avfallshanteringen lyfter behandling av avfall högre upp i EU:s avfallshierarki, se figur 2. Det finns fortfarande en stor potential att materialåtervinna mer av de resurser som idag skickas till förbränning.

Avfallsplanen anger Eskilstuna kommuns åtgärder för att bland annat minska avfallens mängd och farlighet och för att omhänderta och behandla uppkommet avfall på ett långsiktigt hållbart sätt. Kommunens strategi för att nå visionen, se kapitel 2.2, är att utifrån de prioriteringar som anges i *EU:s avfallshierarki*, genomföra åtgärder i *samarbete* med olika organisationer och med *kommunikation*, *miljöstyrande avfallstaxa*, *tillsyn*, *rutiner för upphandling* och *fysisk planering* som verktyg. Genom att arbeta med en *miljösäker drift av avfallsanläggningar*, *underlätta för hushåll och verksamheter att sortera och lämna sitt avfall på ett miljöriktigt sätt* ("Det ska vara lätt att göra rätt") och att *föregå med gott exempel* avseende avfallshanteringen i egna verksamheter kan kommunerna förbättra förutsättningarna för att målen ska kunna nås.

Figur 2 EU:s avfallshierarki, nu även i 15 kap 10 § miljöbalken. Källa: ww.avfallsverige.se

2.2 Vision

I Eskilstuna, år 2025, förebygger vi att avfall uppstår och vi har därigenom väsentligt minskat mängden avfall som uppstår. God kvalitet på produkter bidrar till en hållbar konsumtion. De begagnade produkter, som människor vill lämna ifrån sig, återanvänds, återvinns och slutligt omhändertas på ett uthålligt sätt utan att naturen skadas. Materialhanteringen präglas av god hushållning med naturresurser och energi. Kretsloppet har effektivt avgiftats genom omhändertagande och destruktion av farliga ämnen.

Det övergripande, långsiktiga målet för avfallshanteringen ska samordnas med de praktiska krav som ställs på kommunens renhållning, exempelvis:

- Upprätthålla en god hygienisk standard.
- Tillgodose kraven på en god arbetsmiljö.
- Bedriva en rationell, effektiv och tillförlitlig avfallshantering.
- Utföra avfallshanteringen till rimliga kostnader.
- Erbjuder en behovs- och kundanpassad service inom avfallshantering.

2.3 Förbättringsområden och framtagande av mål

Ett antal behov och förbättringsområden har identifierats under arbetet med avfallsplanen utifrån nulägesanalys, samråd samt nationella mål och strategier. De områden som lyfts fram är:

- Förebygga avfall och öka återanvändning – Utveckla ReTuna Kretsloppspark
- Minskat matsvinn
- Attraktiv stad och minskad nedskräpning
- Öka materialåtervinningen av sådant som idag kastas i det brännbara avfallet
- Säkerställa att material som samlas in till materialåtervinning håller hög kvalitet
- Textil – öka återanvändningen, samla in till textilåtervinning
- Öka servicen för att lämna grovavfall kombinerat med möjlighet att återanvända eller materialåtervinna avfallet
- Möjliggöra återföring av näringsämnen i avlopp

Ovanstående förbättringsområden har beaktats och på olika sätt arbetats in i kommunens mål och åtgärder för avfallshanteringen. De mål och åtgärder från tidigare avfallsplan som bedömts vara aktuella fortfarande har uppdaterats och ingår i denna avfallsplan.

Mål och åtgärder följer följande målstruktur:

- *Strategiskt mål.* Anger vilken inriktning arbetet ska ha. Detta mål ska vara vägledande för alla som på något sätt producerar eller hanterar avfall.
- *Mål.* Anger på en mer detaljerad och konkret nivå vad som ska uppnås och genomföras. En utgångspunkt för de mätbara målen är att kommunen ska ha rådighet över målen.
- *Åtgärder.* Planerade åtgärder för att uppnå målen. Kommunen svarar för genomförande av åtgärder som anges i planen. Om ett mål inte är direkt mätbart kan genomförandet av åtgärder vara ett mått på om målet har uppnåtts.

Till de mätbara målen finns även angivet en eller flera indikatorer som ska mätas för att visa om utvecklingen går i önskad riktning. I vissa fall anges en annan indikator för årlig uppföljning för att underlätta en snabb uppföljning för att vid mållåret göra en mer omfattande uppföljning. Det innebär att en uppföljning vid mållåret inte är möjlig att redovisa i den närmast följande miljöredovisningen/bokslutet eftersom den statistik som behövs inte finns tillgänglig så snart efter ett årsskifte. Till bokslut kan endast uppföljning motsvarande en årlig uppföljning redovisas.

Beskrivning av nuläget för avfallshanteringen och angivna indikatorer finns i bilaga.

Målen har grupperats inom fyra områden:

- **Minskad avfallsmängd och ökad återanvändning** – förebyggande av avfall.
- **Minskad miljöbelastning** – insamling av farligt avfall, åtgärder vid nedlagda deponier och minskad nedskräpning.
- **Ökad återvinning** – källsortering, materialåtervinning och kvalitetssäkring.
- **Kundfokus** – information, kommunikation och service.

Åtgärder för att nå målen redovisas i bilaga 1 och här anges även ansvarig och tidplan för respektive åtgärd.

2.4 Koppling till andra kommunala planer och program

Flera andra kommunala planer tar upp mål och åtgärder som berör avfallsfrågor. De mål och åtgärder som finns i andra aktuella antagna eller föreslagna planer för Eskilstuna kommun har lyfts in i avfallsplanen för att spegla en bred helhet i kommunens åtgärder med avseende på avfallsfrågor. Det gäller mål som finns i kommunens klimatplan och i handlingsplan för förorenade områden.

I kommunens översiktsplan anges inga specifika mål eller åtgärder för avfallshanteringen.

I samarbete mellan Västerås, Enköping, Strängnäs och Eskilstuna kommuner (4 Mälarstäder samarbete) ska en handlingsplan för hållbar konsumtion tas fram.

I samarbete mellan kommunen och Eskilstunas näringsliv har Affärsplan Eskilstuna tagits fram. Det är en plattform för hur Eskilstunas näringsliv ska utvecklas under en tioårsperiod. En del i denna affärsplan handlar om att hitta nya affärsmodeller inom cirkulär ekonomi.

2.5 Målområde 1 Minskad avfallsmängd och ökad återanvändning

Strategiskt mål:

Människor och verksamheter känner till avfallsminimerande alternativ och bidrar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen.

Mål

- 1.1. ReTuna kretsloppspark ska utvecklas och vara ekonomiskt bärkraftig.
- 1.2. Återanvändning av möbler och andra produkter ska öka inom kommunkoncernen.
- 1.3. År 2021 ska avfallsmängderna från hushåll till behandling minskat med 5 % jämfört med år 2016, bland annat genom en ökad återanvändning. Hushåll och verksamheter bör känna till avfallsminimerande alternativ. Med behandling avses i detta fall inte förädling inför återanvändning.
- 1.4. År 2019 ska matsvinn från kommunens storkök för skolor och omsorg ska vara max 10 %¹.

Indikatorer för årlig uppföljning:

- Ekonomisk resultat för ReTuna kretsloppspark.
- Antal besökande vid Lilla Nyby återvinningscentral, respektive ReTuna kretsloppspark.
- Antal transaktioner via kommunkoncernens återanvändningsportal, antal artiklar och ekonomiskt värde samt värde för motsvarande nyinköp.
- Insamlad mängd avfall från hushåll², som skickas till behandling genom återvinning, biologisk behandling, förbränning eller deponering relaterat till antalet invånare.

Indikator för uppföljning vid måläret, mätning görs minst en gång under perioden 2018-2021:

- Andel matsvinn i kommunens tillverkningskök och servering i skolor och äldreomsorg.

¹ Samma mål som i kommunens klimatplan, enligt beslut 2016-11-24.

² Köksavfall, matavfall, grovavfall, farligt avfall, latrin och avfall som omfattas av producentansvar för förpackningar och elavfall, exklusive slam. Uppgifter från Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö kompletteras med statistik från Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB samt från Elkretsen

2.6 Målområde 2 Minskad miljöbelastning

Strategiskt mål:

Uppkomsten av farligt avfall ska minska, främst genom minskat inköp av miljöfarliga kemikalier och produkter. Farligt avfall som uppkommer i Eskilstuna kommun ska sorteras ut och omhändertas på ett miljöriktigt sätt. Det ska inte finnas farligt avfall i kärl- och säckavfallet.

Utsläpp från avfallshantering ska minimeras.

Miljöbelastningen från deponerat avfall ska minska. Avfall till deponering ska vara väl sorterat, kontrollerat och karakteriserat och omhändertas på ett miljöriktigt sätt. Nedlagda deponier ska vara välkända och inte utgöra risk för hälsa och miljö.

Insamling och transporter av avfall ska ske med minimal påverkan på människors hälsa och miljö.

Nedskräpningen i tätort, i parker, vid badplatser, i naturen och vid avlämningsplatser för avfall ska minska.

Mål

- 2.1. Mängden farligt avfall som hittas i hushållsavfall ska vara mindre än 20 gram per hushåll och vecka³.
- 2.2. Under perioden 2018 till 2021 ska i genomsnitt en nedlagd deponi per år åtgärdas.
- 2.3. År 2021 ska andelen kommuninvånare som upplever att nedskräpning är ett problem minskat jämfört med år 2016⁴.
- 2.4. År 2021 ska nedskräpningen i kommunen ha minskat jämfört med mätningar år 2013 respektive 2014.⁵

³ Medelvärde av mängden farligt avfall, inklusive elavfall och batterier i sorterat restavfall (brännbart kärl- och säckavfall) är 20 gram per hushåll och vecka för både småhus och flerbostadshus, enligt sammanställning av plockanalyser från olika kommuner i Sverige, rapport 2016:28 Avfall Sverige.

⁴ Mätning sker genom tilläggsfrågor i enkät till kommuninvånare. Enkäten görs av Håll Sverige Rent och SCB. Vid enkäten år 2016 svarade 26 % av de svarande med betygen 8-10 på en tiogradig skala, på frågan "I vilken grad upplever du att nedskräpning är ett problem i din kommun?".

⁵ Det finns referensmätningar gjorda i centrum och i stadsparken. År 2013 gjordes en mätning i centrum. Resultatet visade 7,76 skräpföremål per 10 m². År 2014 gjordes en mätning i stadsparken. Resultatet visade 0,69 skräpföremål per 10 m². Mätning för kontroll av målet behöver inte göras samma år, 2021. Mätningar på olika platser kan göras olika år.

Indikator för årlig uppföljning:

- Insamlad mängd farligt⁶ avfall från hushåll relaterat till antalet invånare.
- Insamlad mängd elavfall⁷ från hushåll relaterat till antalet invånare.
- Andel farligt avfall som hittas vid plockanalys av hushållsavfall.
- Antal nedlagda deponier som åtgärdats.
- Kostnader relaterade till nedskräpning, omfattar åtgärder vid anmälda ärenden, skräpplockning, omhändertagna bilvrak, m m.

Indikator för uppföljning vid målåret, mätning görs minst en gång under perioden 2018-2021:

- Nedskräpningsindex från mätning.

⁶ Med farligt avfall avses småkemikalier, färg, oljehaltigt avfall och övrigt farligt avfall, exklusive impregnerat trä och asbest. Med beteckningar enligt Avfall Web motsvarar det kategorierna F2, F23, F24, F3 och F10 samt kod för elavfall.

⁷ Elavfall och övrigt farligt avfall redovisas separat för att eventuella trender ska vara tydligare. Omfattar elavfall inom och utanför producentansvaret.

2.7 Målområde 3 Ökad återvinning

Strategiskt mål:

Det avfall som uppstår sorteras vid källan. Utsorterade produkter och material återvinns på bästa möjliga sätt med hänsyn till ekonomi, miljö och teknik för en hållbar utveckling.

Avfall ska lyftas högre i avfallshierarkin. Andelen avfall som lämnas till materialåtervinning ska öka.

Avfall till energiutvinning ska vara väl sorterat och kontrollerat.

Matavfall från hushåll, restauranger, storkök och butiker ska återvinnas genom biologisk behandling genom rötning⁸. När ny röttningsanläggning byggs ska matavfallet bara samrötas med substrat som inte försvårar att rötresten ska kunna återföras till lantbruk.

Andelen slam och latrin som sprids på åkermark ska öka. Näring och mullbildande ämnen ska så långt möjligt tillgodogöras av växande gröda. Avloppsslammet kvalitet ska förbättras. På lång sikt ska fosfor och mullämnen i avlopp som omhändertas i kommunala avloppsreningsverk återföras till produktiv mark⁹.

Mål

- 3.1. År 2021 ska minst 50 % av den totala mängden hushållsavfall¹⁰ återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.
- 3.2. Senast år 2021 ska minst 60 % av uppskattad total mängd¹¹ matavfall från hushåll, restauranger och storkök, samlas in separat och behandlas genom rötning för användning av biogas för drift av fordon.
- 3.3. Sorterat avfall ska hålla en god kvalitet och klara krav som mottagande anläggning ställer med avseende på innehåll av störande¹² material.

⁸ Undantaget är hushåll som önskar hemkompostera sitt matavfall och verksamheter som redan idag komposterar sitt matavfall själva och önskar fortsätta med detta. Matavfallet rötas idag tillsammans med avloppsslam och användningen av rötresten är därför beroende av avloppsslammet kvalitet.

⁹ Produktiv jordbruksmark, energiskogsodling, m.m. dock avses inte användning vid sluttäckning av deponin vid Lilla Nyby.

¹⁰ Kärnavfall, matavfall, grovavfall och avfall som omfattas av producentansvar för förpackningar och elavfall. Uppgifter från Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö kompletteras med statistik från Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB samt från Elkretsen. Slam från enskilda avlopp ingår inte. Ökad återföring av fosfor är ett eget mål.

¹¹ Årlig uppföljning kan ske genom beräkning enligt branschorganisationens verktyg i Avfall Web. Baseras på antagande att det uppstår knappt 100 kg matavfall per person och år från hushåll och verksamheter med hushållsliknande avfall. 2016 samlas 55 % av matavfallet in. Formel: antal kg insamlat matavfall/(96 x (antal invånare + antal personer i fritidshus + antal gästnätter + arbetsplatsnetto)).

¹² Störande material är sådant som inte ska finnas i det sorterade avfallet när det används för materialåtervinning. Målet avser sorterade förpackningar av papper, plast och metall samt tidningar och matavfall.

- 3.4. År 2021 ska restavfall innehålla högst 2 kg avfall, som borde sorterats på annat sätt, per hushåll och vecka, från småhus och 2,5 kg från flerbostadshus.¹³
- 3.5. År 2019 ska alla inom kommunkoncernen källsortera förpackningar, returpapper, matavfall och övrigt brännbart avfall samt ha rutiner för den interna hanteringen av sorterat avfall.
- 3.6. Alla nyproducerade flerbostadshus ska ha fysiska möjligheter för källsortering/färgsortering och fastighetsnära insamling av minst matavfall, förpackningar av papper, plast, metall och glas samt returpapper.
- 3.7. Senast år 2021 ska beslut fattas om hur slam och aska ska hanteras, när det inte längre ska användas till sluttäckning av nedlagd deponi vid Lilla Nyby, och med syfte att på sikt återföra fosfor till åkermark.
- 3.8. Senast år 2021 ska slam, från 50 % av antalet tömningar av slutna tankar, spridas på produktiv mark.

Indikator för årlig uppföljning:

- Insamlad mängd avfall från hushåll¹⁴, som skickas för materialåtervinning relaterat till totala mängden avfall.
- Insamlad mängd avfall¹⁵ från hushåll som skickas för materialåtervinning relaterat till mängden avfall som samlas in enligt ovan.
- Insamlad mängd hushållsavfall som skickas till förbränning.
- Insamlad mängd matavfall från hushåll, restauranger och storkök.
- Insamlad mängd matavfall från hushåll, restauranger och storkök som behandlas genom rötning relaterat till uppskattad total mängd matavfall utifrån nyckeltal, enligt branschorganisationens verktyg i Avfall Web.
- Antal tömningar av slutna tankar där innehållet har transporterats till lantbrukare eller entreprenör för förberedelse för spridning.

Indikator för uppföljning vid målåret, mätning görs minst en gång under perioden 2018-2021:

- Andel störande¹⁶ avfall som hittas vid plockanalys av brännbart hushållsavfall.

¹³ Uppgifter saknas om nuläget i Eskilstuna. Angivna mål är hämtade från branschorganisationen Avfall Sveriges sammanställning över resultat från plockanalyser i andra kommuner. Avser resultat från hushåll som har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar.

¹⁴ Kärlospor, matavfall, grovavfall, farligt avfall, latrin och avfall som omfattas av producentansvar för förpackningar och elavfall, exklusive slam. Se samma indikator som för målområde 1.

¹⁵ Samma typer av avfall som ovan för jämförbarhet.

- Andel rätt sorterat avfall i vardera av de olikfärgade påsarna i systemet för optisk sortering.
- Återföring av fosfor till åkermark genom spridning av restprodukter som innehåller fosfor, såsom slam och latrin, relaterat till totala mängden.

¹⁶ Med störande avfall avses avfall som borde sorterats på annat sätt, t.ex. förpackningar, tidningar, matavfall, elavfall.

2.8 Målområde 4 Kundfokus

Strategiskt mål:

Avfallshanteringen ska förknippas med god service och användarvänlighet. Hushåll och verksamheter i ska ha kunskap om och känna förtroende för avfallshanteringen. Kommunikationen ska präglas av öppenhet, tydlighet, trovärdighet och ha hög kvalitet. Det ska vara lätt att göra rätt!

- 4.1 Nöjd-kund-index med avseende på hantering av avfall, ska vara över 75¹⁷, mycket väl godkänt för Eskilstuna Energi och Miljö och för Kommunfastigheter.
- 4.2. År 2019 ska den service som Eskilstuna Energi och Miljö AB erbjuder för insamling av grovavfall ökat.¹⁸

Indikator för uppföljning vid målåret, mätning görs minst en gång under perioden 2018-2021:

- Nöjd-kund-index med avseende på frågor om hantering av avfall, för kunder till Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö¹⁹.
- Nöjd-kund-index med avseende på frågor om hantering av avfall, för kunder till Kommunfastigheter²⁰.
- Andel nöjda kunder vid återvinningscentraler²¹.
- Kostnad/arbetstid för Kommunfastigheters personal för städning²²

¹⁷ Index baseras på enkät till kunder med frågor om 10 viktiga kärnområdesfrågor. Skala 0 till 100. Index i intervallet 65 – 75 klassas som godkänt och över 75 som mycket väl godkänt. Enkät år 2015 för Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB resulterade i index 73.

¹⁸ Avser vilka olika tjänster som erbjuds samt antalet platser som betjänas av mobil ÅVC eller liknande tjänst.

¹⁹ Mäts genom kundenkät.

²⁰ Mäts genom kundenkät.

²¹ Mäts genom kundenkät.

²² Avser städning/plockning på grund av att avfall lämnas felaktigt, inte annan/normal städning.

3 Cirkulär ekonomi och ReTuna Kretsloppspark

En strategi är att under de närmaste åren utveckla ReTuna som kunskapscentrum för utveckling av cirkulär ekonomi. I detta avsnitt beskrivs kortfattat det arbete som görs idag inom ReTuna och cirkulär ekonomi.

3.1 ReTuna kretsloppspark

Fredagen den 28 augusti 2015 invigdes ReTuna Återbruksgalleria som är Sveriges och kanske världens första miljösparande köpcentrum för återbruk av förbrukade saker.

Under 2016 lyckades ReTuna återbruksgalleria, tillsammans med ReTuna återvinningscentral, genom hållbar handel, studiebesök, utbildning, konferenser, workshops och föreläsningar, minska avfallet till ett värde av 8,1 milj kr, skapa 50 nya arbetstillfällen och öka kunskapsnivån om hållbarhet. ReTuna kretsloppsanläggning väcker intresse både nationellt och internationellt.

I ReTuna finns en depå som kallas Returen. Här kan hushåll lämna in saker de inte längre behöver eller vill ha, men som kan återanvändas. I Returen tas de emot av personal från AMA (Eskilstuna kommuns resursenhet för Aktivitet, Motivation och Arbete). Sakerna fördelas därefter mellan de olika återbrukande butikerna i ReTunas återbruksgalleria, där produkterna renoveras och görs redo för få ett nytt liv.

Återbruksgallerian är öppen för allmänheten och erbjuder shopping inom alla kategorier, utställningar och inspiration. Här finns även ett eko-café med fika och lunch, en folkhögskoleutbildning, ett konferensrum och en utställningsyta. Några av butikerna som gallerian inhyser är Stockholm stadsmission, ReTuna kök och hem, Små Busar, AMA outlet och re:DONE Design. De arbetstillfällen som skapats är allt från privata företagare, ideella organisationer till sysselsättning hos AMA.

Syftet med kretsloppsparkens galleria är främst att bidra till ändrade konsumtionsvanor, att minska avfallsmängderna samt att bidra till sysselsättning och arbetstillfällen.

ReTuna var nominerad till Miljöstrategipriset av tidskriften Miljö och utveckling, vilket resulterade i ett hedersomnämmande. ReTuna har haft ett trettiotal studiebesök från svenska kommuner och fem från andra länder. Programverksamheten fortskrider, med bland annat Klädbytdagen, där 1 600 plagg bytte ägare vid senaste tillfället, 2017.

3.2 Arbete om cirkulär ekonomi

I detta avsnitt redovisas kortfattat olika projekt som pågår inom kommunen med avseende på utveckling av cirkulär ekonomi.

Inom ReTuna har flera aktiviteter genomförts för att sprida kunskap om cirkulär ekonomi. Det har pågått en utställning om vad cirkulär ekonomi är.

Några kortfilmer med Tobias Jansson har producerats, där han förklarar cirkulär ekonomi. Miljön är utställningen och butik i ReTuna. Filmerna finns på Youtube. Tobias Jansson har även föreläst om cirkulär ekonomi vid åtminstone två tillfällen i Eskilstuna.

Eskilstuna kommun har tagit fram en förstudie om cirkulär ekonomi och Stuart Pledger, som skrev förstudien, har hållit föreläsningar och workshop om cirkulär ekonomi.

Eskilstuna, Enköping, Strängnäs och Västerås kommuner har ett utvecklingspartnersamarbete på kommunstyrelsenivå som kallas "4 Mälärstäder i samverkan", 4M. Det finns ett tiotal teman områden med varsin arbetsgrupp med strategier, planerare eller liknande. Ett område är klimat och energieffektivisering.

Inom det temat kommer en handlingsplan tas fram för hur kommunerna kan samverka i frågan. I det arbetet fokuseras på konsumtionen och cirkulär ekonomi. Handlingsplanen ska vara klar under våren 2017. Bland annat kommer det att behövas kompetensutveckling om cirkulär ekonomi för politiker och tjänstepersoner.

En förstudie, RePlast, som delfinansieras av Vinnova, pågår och syftar till att ta fram förslag på cirkulära affärsmodeller tillsammans med företaget Stiga Sports AB. I projektet deltar Eskilstuna kommun, Eskilstuna Energi och miljö samt Stiga Sports AB. I arbetet ingår också att göra en kartläggning av företag i Eskilstuna som producerar plastbaserade produkter och hur flöden av plastavfall ser ut, uppdelat på olika plastkvaliteter. Målsättningen är att hitta möjligheter för plastavfall att bli råvara i en annan process, samt att få fler företag som är intresserade av att testa de affärsmodeller som identifieras i samarbetet med Stiga. Dessutom ska en översiktlig litteraturstudie över tillgängliga biobaserade material som kan ersätta plast göras. Återbruksgallerian ReTuna i Eskilstuna används som bas för projektet.

Ett annat projekt pågår för att utforska vägar att använda kommunens upphandling för att förebygga avfall. Projektet är ett samarbete mellan Eskilstuna kommun, Västerås kommun, Gästrike Återvinnare och branschorganisationen Avfall Sverige.

Cirkulär ekonomi finns med som koncept i Affärsplan Eskilstuna, som tagits fram i en bred process. En åtgärd är en seminarieserie om cirkulär ekonomi under 2017.

4 Nedskräpning

Eskilstuna ska ligga i framkant gällande alla miljörelaterade frågor och förebyggande åtgärder för att minska nedskräpning är något som är mycket aktuellt att jobba med. Syftet är att få en renare och tryggare stad.

Kommunen jobbar med nedskräpning, både avhjälpande och förebyggande, och låg 6:a i organisationen Håll Sverige Rent:s ranking av Sveriges kommuner år 2016 och Eskilstuna var bäst i länet.

Några aktiviteter som återkommande genomförs är:

- **Informationskampanj** för att förändra attityder kring nedskräpning. Någon kampanj genomförs varje år.
- **Eskilstuna Håller Rent** - via Håll Sverige Rents aktion - Vi Håller Rent. En aktivitet som vi arbetar med årligen och vi är en av de många kommuner som är med i nätverket "Håll Sverige Rent kommuner" för ett skräpfritt Sverige. 2016 deltog över 9 000 i kommunen och plockade skräp i sitt närområde. Det är även ett bra tillfälle för deltagarna att lära sig mer om nedskräpning, återvinning och konsumtion.
- **Skräpplockardag Stadsbyggnadsförvaltningen**
En dag för gemensam skräpplockning inom förvaltningen, SBF, som även utmanar andra förvaltningar att delta. Detta genomförs för andra året i rad nu under 2017.
- **Kampanj med tävling**
Kampanj mot nedskräpningen, med budskapet att "vi stödar Eskilstuna som stad för X antal miljoner och att X % av skräpet är fimpar". I samband med kampanjen har även en instagramtävling knutits till den för att fånga upp fler medborgare. Det har varit olika teman under 5 veckor under #skräpfrittEskilstuna där vinnaren presenterats måndagen efter och har vunnit 2 st biobiljetter. Tävligen genomfördes år 2014 efter ett medborgarförslag och det finns planer på att genomföra den fler gånger.

- **Skräpmätningar**

Det har utförts skräpmätningar- undersökning som anordnats av Statistiska centralbyrån och Håll Sverige Rent. Den senaste gjordes 2014, i centrum's gatumiljö och stadsparken.

- Enligt medborgarförslag på **rökfritt torg** genomförs 2017 en kampanj på torget under den 6 april för ett rök-, snus- och tuggummifritt torg.

Flera olika aktörer arbetar med att åtgärda nedskräpning:

- Tömning av papperskorgar och plockning i närheten av papperskorgarna utförs av entreprenör på uppdrag av Stadsbyggnadsförvaltningen.
- När det inkommer anmälning om dumpat avfall åtgärdas det av Stadsbyggnadsförvaltningen och i vissa fall av Eskilstuna Energi och Miljö.
- Kommunfastigheters personal lägger arbetstid motsvarande flera heltidstjänster på hyresgästers avfall som inte hanterats korrekt av hyresgästen.
- Trafikverket ansvarar för städning längs landsvägar och rastplatser.
- Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar kontinuerligt med omhändertagande av nedskräpning samt omhändertagande av övergivna fordon. Det görs dels i egen regi samt dels via entreprenörer och i samarbete med AMA. Skräpplockning i och i anslutning till centrum samt renhållning av vattenspegel i Eskilstunaån sker dagligen/veckovis.

5 Ekonomi och finansiering

5.1 Finansiering av avfallshanteringen

Den kommunala avfallsverksamheten är helt finansierad via avgifter, inga skattemedel används. Avfallshanteringen finansieras av avfallstaxan som fastställs av kommunfullmäktige, se även kapitel 6.3. Avgifterna i taxan ska finansiera insamling och behandling av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall från verksamheter. Avgifterna ska även finansiera återvinningscentralerna i Lilla Nyby och ReTuna, planering, utredning, kundtjänst och administration. Vilka åtgärder som får finansieras av avfallstaxan styrs av lagstiftning, 27 kap miljöbalken.

Insamling och behandling av avfall som omfattas av producentansvar finansieras av avgifter på nya produkter och förpackningar med avseende på den insamling som sker genom återvinningsstationer. De fastighetsägare som önskar hämtning av sorterat avfall, förpackningar och tidningar, vid fastigheten betalar avgift för den hämtningen. Den tjänsten kan alla fastighetsägare i Eskilstuna välja; ägare av småhus, flerbostadshus och verksamheter. Därmed blir det lättare för de boende eller anställda att lämna sorterade avfall.

Insamling och behandling av övrigt avfall, industriavfall med mera, finansieras av de avgifter som företag och verksamheter betalar till privata entreprenörer eller till Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB för att omhänderta avfallet.

Andra ekonomiska styrmedel än de kommunala är skatt på avfall som deponeras, pant på returflaskor, skrotningspremier för bilar, producentansvarets förpackningsavgifter samt avgifter på miljöfarliga batterier. Sådana avgifter och pantsystem är i huvudsak lagreglerade.

5.2 Konsekvenser av avfallsplanens åtgärder

Kostnaderna för avfallshantering ökar genom de åtgärder som behövs för att nå uppställda lokala och nationella mål.

Till åtgärder som medför kostnader, som inte bedöms rymmas inom den ordinarie budgeten för ansvarig verksamhet, hör:

- Åtgärder vid nedlagda deponier, vilket gäller både Kommunstyrelsen genom kommunledningskontoret och privata företag eller markägare beroende på vad ansvarsutredningen visar.
- För fastigheter där det finns behov av anpassning av avfallsutrymmen med mera för ökad källsortering och bättre arbetsmiljö.
- Åtgärder för att minska nedskräpning med informationsinsatser, mätning av nedskräpning med mera där Stadsbyggnadsnämnden genom parkavdelningen och gatuavdelningen är ansvarig.

Genomförandet av avfallsplanen kan även medföra behov av förstärkning eller omprioritering med avseende på resurser och/eller personal för projektledning och beställarfunktion inom kommunledningskontoret.

6 Kommunala styrmedel

I detta kapitel beskrivs de styrmedel som kommunen använder för att genomföra de åtgärder som anges i avfallsplanen och uppnå målen.

6.1 Lokala avfallsföreskrifter

För varje kommun ska det enligt Miljöbalken finnas en renhållningsordning. Renhållningsordningen innefattar lokala föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen samt denna avfallsplan.

Föreskrifterna innehåller de kommunala bestämmelserna om avfallshantering. Föreskrifter om avfallshantering är ett verktyg för att styra hanteringen av hushållsavfall och en rättslig grund i det dagliga arbetet och vid tvister. Här kan exempelvis fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare se vilka skyldigheter och vilket ansvar som vilar på olika aktörer. Föreskrifterna utgör komplement till gällande lagstiftning på området.

I föreskrifterna anges exempelvis att matavfall ska sorteras och lämnas skilt från annat avfall.

6.2 Kommunikations- och informationsarbete

Information och kommunikation är viktigt i arbetet med att nå en kvalitativt bättre avfallshantering. Kommunen har också ett lagstadgat ansvar för information om både sådant avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar och producentansvar för förpackningar och returpapper.

För att nå ut med avfallsinformation behövs en levande dialog och kommunikation som bygger på helhetssyn. Det kan vara effektivt att koppla information om hantering av avfall till konkret miljönytta.

Kommunens och Eskilstuna Energi och Miljö AB:s informations- och kommunikationsarbete är helt avgörande för att intentionerna i avfallsplan med minskade avfallsmängder och ökad materialåtervinning skall följas.

Viktiga delar i nuvarande informationsarbete är:

- Årlig information, t ex i form av almanacka
- Information om avfall och återvinning på internet, både på Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö:s och på kommunens hemsida
- Muntlig kommunikation i möten med kunder

Exempel på informations- och kommunikationskanaler som Eskilstuna Energi och Miljö AB använder inom avfallshanteringen är:

- Kontinuerlig information riktade mot skolungdomar genom Eco friends. Eco Friends är ett projekt där Eskilstuna kommun, Kommunfastighet och Eskilstuna Energi och Miljö gått samman för att lyfta fram Eskilstuna som en föregångare inom miljö och hållbar utveckling. Aktiviteterna riktar sig till årskurs 2, 4 och 6. Eco Friends pedagogik bygger på att ge elever ökad kunskap om miljö och hållbarhet på ett nära och konkret sätt. Målet är att få eleverna att förstå vad lokala handlingar kan leda till globalt. Genom att stimulera fler sinnen samtidigt ökar vi elevernas förståelse och motivation att lära mer. Eco Friends ger eleverna verktyg till aktiva val i vardagen..
- Information till nyinflyttade.

- Information om källsortering ges bland annat i samband med att fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper införs i flerfamiljshus. Information ges då både till boende och till fastighetsskötare.
- Personal från Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö besöker dels kunder, bostadsföretag etc i förebyggande syfte och dels de som efterfrågar personlig information om bland annat källsortering.
- I samband med de studiebesök som genomförs på avfallsstationen vid Lilla Nyby varje år.
- I samband med lokala mässor och lokala eller nationella kampanjer finns personal på plats för att informera om källsortering m m.

Det finns ett fortsatt stort behov av kommunikation och information om avfall för att kunna öka andelen avfall som sorteras och lämnas för återanvändning eller materialåtervinning. Det gäller både hushåll, industrier och verksamheter. För att nå målen om minskade avfallsmängder, förbättrad utsortering av avfall till återvinning och bättre kvalitet på brännbart avfall behövs resurser för att nå hushållen och för att besöka företagen. Genom miljöinspektörernas nuvarande omfattning på tillsynsverksamheten nås endast en mindre del av företagen. Eskilstuna Energi och Miljö AB når endast de företag som är kunder och inte de företag som anlitar andra transportörer.

Det är därför flera parter, utöver Eskilstuna Energi och Miljö AB, som kommer att behöva satsa resurser på information om avfallshanteringen under de närmaste åren:

- Kommunledningskontoret som ansvarar för övergripande informationsinsatser.
- Miljö- och räddningstjänstförvaltningens miljöavdelning för tillsynsinsatser.
- Stadsbyggnadsförvaltningen för arbete med minskad nedskräpning.
- Kommunala förvaltningar och Kommunfastigheter för information till personal och hyresgäster.

6.3 Avfallstaxa

Viktiga principer för hur avgifter för den kommunala avfallshanteringen får tas ut regleras i lagstiftningen (Miljöbalken och Kommunallagen) genom självkostnadsprincipen, rätten till miljöstyrning och likställighetsprincipen. I lagstiftningen anges vilka typer av tjänster och verksamheter som får finansieras via avfallstaxan.

För att kunna stimulera till minskad miljöbelastning från avfallshanteringen och en ökad återvinning av avfall har kommunerna enligt Miljöbalken möjlighet att differentiera avfallsavgiften. I Eskilstuna kommun tillämpas en miljöstyrande avfallstaxa som ska bidra till att avfallsplanens mål uppfylls. Avfallstaxan ska också medverka till en effektiv insamling med enhetligt behållarsystem och god arbetsmiljö samt medge en tillräcklig valfrihet.

Avfallstaxan består av en fast avgift och en rörlig avgift för hämtning och behandling av hushållsavfallet.

Den fasta avgiften ska i huvudsak finansiera administrations-, miljö- och planeringskostnader innefattande kostnader för bl.a. återvinningscentralerna i Lilla Nyby och ReTuna, farligt avfall, information, kundtjänst och planering. Den fasta avgiftens storlek beror på typ av boende/verksamhet.

Nivån på den rörliga avgiften beror på valet av avfallshanteringslösning, exempelvis hämtningsintervall och storlek på behållare. Den rörliga avgiften ska finansiera kostnader för insamling och behandling av

avfall, exempelvis kostnader för behållare, fordon, bränsle, löner samt kostnader för förbränning, biologisk behandling, omlastnings- och transportkostnader till behandlingsanläggningar.

Avfallstaxan är miljöstyrande vilket exempelvis innebär att avgiften för osorterat hushållsavfall är väsentligt högre för att stimulera till mer utsorterat matavfall. Under de närmaste åren kommer avfallstaxan att löpande ses över med avseende på miljöstyrande effekter. Bland annat kommer en översyn att göras för att kontrollera att taxan inte ska utgöra hinder för att återföra fosfor från enskilda avlopp till åkermark.

6.4 Tillsyn

I detta avsnitt beskrivs hur tillsyn kommer att bedrivas för att medverka till de mål som anges i avfallsplanen nås.

Avfall och farligt avfall alstras i stor mängd hos både företag och hushåll. Det farliga avfallet kan vara farligt för människors hälsa och miljön. Hanteringen av avfall kan beroende på hur den sker vara ett stort resursslöseri, ett miljöproblem och ett sanitärt problem.

Miljö- och räddningstjänstförvaltningens tillsyn inriktas framförallt på hur kommunen sköter sitt renhållningsansvar (vilket i sin tur påverkar kommuninvånarna) och på hur de yrkesmässiga verksamheterna sköter sin avfallshantering. Områden som granskas är bl.a. hur sortering sker, att förvaring av farligt avfall sker på ett betryggande sätt, att företagen jobbar med att minska uppkomsten av avfall samt att verksamheterna sköter de journaler och anteckningar som krävs för att visa hur de hanterar sitt avfall. Kontroll av transportdokumentation vid transporter av farligt avfall samt miljörapporter är också en viktig del. Mycket av denna tillsyn påverkar målen som finns med i avfallsplanen, exempelvis mål om förebyggande av avfall, minskad miljöbelastning och ökad materialåtervinning.

6.5 Fysisk planering

Idag används inte fysisk planering med utformning av detaljplaner eller bygglov aktivt för att styra utformning som påverkar avfallshanteringen. Det är upp till respektive byggherre att föreslå en lösning som uppfyller gällande lagar och krav samt att söka råd i den utsträckning det anses behövas.

En strategi är att utveckla rutiner och riktlinjer för detaljplanering och bygglov för att bland annat förbättra erfarenhetsåterföring vid samråd och förbättra rådgivning till byggherren. Eskilstuna expanderar och kommer att fortsätta växa under de närmaste åren. Det finns därmed behov av att underlätta detaljplaneprocessen och ett steg i detta är att ha tydliga riktlinjer.

6.6 Upphandling

Eskilstuna kommun arbetar med att ställa miljökrav i upphandlingar och har riktlinjer för miljöanpassad upphandling. Vid den senaste uppdateringen inarbetades riktlinjer för krav på godtagbara sociala förhållanden vid produktion av varor. Det finns behov av att vidareutveckla riktlinjerna för att även omfatta krav på avfallsförebyggande arbete i upphandlingar. Det pågår pilotprojekt angående användning av avfallsförebyggande krav i upphandling och resultatet kommer att användas för att bedöma möjligheterna att ta fram riktlinjer.

7 Samverkan med andra kommuner

Avfallshanteringen är inte en lokal angelägenhet. Olika typer av avfall transporteras mer eller mindre långa sträckor till anläggningar belägna i andra kommuner för behandling. För både verksamhetsavfall och hushållsavfall är behandlingen, genom förbränning, materialåtervinning eller deponering en affärsmässig uppgörelse mellan avfallslämnaren och ägaren av behandlingsanläggningen.

Den 1 januari 2014 bildades Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö (ESEM), som är ett gemensamt driftbolag för Eskilstuna och Strängnäs med ansvar för att bland annat driva och utveckla avfallshanteringen. Syftet är att samla kompetensen och samarbeta över ett större geografiskt område.

Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö tar emot avfall i olikfärgade påsar från Eskilstuna, Strängnäs och Örebro kommuner och sorterar det med hjälp av optisk sortering på Lilla Nyby återvinningscentral.

8 Inverkan på miljön

Med genomförande av denna avfallsplan håller kommunen en fortsatt hög ambitionsnivå i arbetet med en hållbar materialhantering.

Avfallsplanen bedöms sammantaget ha övervägande positiva miljö- och hälsoeffekter. Positiv miljöpåverkan och påverkan på människors hälsa bedöms uppstå främst till följd av åtgärder kopplade till:

- Vidareutveckling av ReTuna kretsloppspark, vilket bland annat syftar till att göra det lättare för allmänheten att lämna begagnade produkter till återanvändning.
- Minskat matsvinn, vilket medför att den mat som redan producerats nyttjas. Om maten kastas så är den miljöpåverkan som uppstått när maten producerades” onödig.
- Minskad nedskräpning, vilket kan medföra både en minskad miljöbelastning, minskad skaderisk för djur och människor samt bidra till en ökad upplevelse av trygghet på allmänna platser.
- Fortsatt ökad återvinning, vilket bidrar till ökad resurshushållning och minskad energiförbrukning vid tillverkning av nya produkter.

På längre sikt bedöms åtgärder för ökad återanvändning av begagnade produkter ge betydande positiv miljöpåverkan.

Biologisk behandling av matavfall genom rötning ger biogas som kan ersätta fossila bränslen, vilket ger mindre utsläpp av klimatpåverkande koldioxid och andra miljö- och hälsostörande ämnen till luften.

På sikt är även kontroll och åtgärder vid nedlagda deponier mycket viktiga. Dessa åtgärder tar lång tid och är komplicerade, inte minst ur ansvarssynpunkt och finansieringssynpunkt.

Flera åtgärder i avfallsplanen syftar till att förändra beteenden, exempelvis information för att öka återanvändning, öka återvinning eller informera hushåll och verksamheter om farligt avfall. Det tar lång tid att förändra beteenden och utfallet är svårt att bedöma i dagsläget, men på lång sikt kan det få stor

positiv påverkan genom bättre resurshushållning och minskade diffusa utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Sammanfattningsvis bedöms de negativa konsekvenserna av genomförandet av föreslagen avfallsplan vara små. De positiva miljökonsekvenserna bedöms överstiga de negativa konsekvenserna. Avfallsplanens inriktning ligger i linje med hållbar utveckling och ansluter väl till nationella miljökvalitetsmål.

9 Ordförklaringar

I det följande förklaras några termer och begrepp som förekommer i denna avfallsplan och i kommunens föreskrifter för avfallshantering. Begreppen är ordnade i följande grupper:

- Avfallsslag
- Abonnemang, hantering av avfall och andra aktiviteter
- Aktörer
- Anläggningar, anordningar, byggnader och platser

Inom respektive grupp står begreppen i alfabetisk ordning.

Komplettera:

- färgsortering
- Miljöhus
- Miljostation
- Miljörum
- Underjordsbehållare.

Avfallsslag

Med avfall avses varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. (15 kap. 1 § första stycket, miljöbalken).

Med brännbart avfall avses sådant avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen startat (4 § avfallsförordningen).

Med bygg- och rivningsavfall menas avfall från nyproduktion, d.v.s. husbyggnads- och anläggningsverksamhet samt avfall från rivnings-, renoverings- och tillbyggnadsverksamhet.

Med elavfall eller elektriska och elektroniska produkter avses

- produkter som i sin utformning och för en korrekt funktion är beroende av elektriska strömmar eller elektromagnetiska fält,

- utrustning för generering, överföring och mätning av elektriska strömmar eller elektromagnetiska fält, eller

- material som ingår eller har ingått i sådana produkter eller utrustning som avses i 1 och 2.

(2 § förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter).

Ett enklare sätt att uttrycka detta är "allt som drivs eller har drivits med batteri eller via sladd". I denna avfallsplan används den kortare benämningen "elavfall" med samma betydelse som ovan.

Med ej branschspecifikt avfall från industrier och verksamheter menas avfall bestående av kasserade produkter, varor, förpackningar och annat avfall som inte är en direkt följd av produktionsprocessen eller verksamheten.

Med farligt avfall avses sådant avfall som är markerat med en asterisk (*) i bilaga 4 till avfallsförordningen eller som omfattas av föreskrifter som meddelats med stöd av i 12 § avfallsförordningen (4 § avfallsförordningen). Farligt avfall är avfall som innehåller ämnen som kan vara skadliga för människor, djur eller miljö. Ämnena kan vara explosiva, oxiderande, brandfarliga, irriterande, hälsoskadliga, giftiga, cancerframkallande, smittfarliga, reproduktionstoxiska, mutagena, avge giftiga gaser i kontakt med vatten, luft eller syra, allergiframkallande eller ekotoxiska.

Med grovavfall avses hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl (Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall, NFS 2004:4).

Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet (15 kap. 2 § miljöbalken).

Exempel på avfall från hushåll är bl.a. köks- och städsopor, latrin, slam från enskilda anläggningar, grovavfall (möbler, cyklar m.m.), läkemedel samt hushållens farliga avfall. "Därmed jämförligt avfall från annan verksamhet" kan vara avfall från industrier, affärsrörelser och annan likartad verksamhet som i renhållningssammanhang är jämförligt med avfall som kommer från hushållen, såsom städsopor, avfall från fettavskiljare och avfall från personalmatsalar, restauranger, bageri, butiker, skolor, sjukhus, m.m. För farligt avfall som inte kommer från hushållen gäller särskilda regler.

Med kärlsopor avses sådant hushållsavfall som normalt läggs i soppåsen i ett hushåll och sedan läggs i hushållsavfallskärnen på fastigheten, och som återstår sedan grovsopor, farligt avfall, batterier, elavfall, förpackningar och tidningspapper sorterats ut. Exempel på kärlsopor är matrester, kladdiga förpackningar och städsopor.

Med latrin avses avfall från torrtoalett och innehåller enbart fekalier, urin, toalettpapper och eventuellt strömedel, t.ex. torv.

Med matavfall avses biologiskt lättnedbrytbart avfall eller livsmedelsavfall från hushåll eller verksamheter som restauranger, storkök, butiker eller livsmedelsindustrin. Matavfall är rester från det man äter, som blivit över, bortrensat eller utgånget.

Med stickande och skärande avfall avses kasserade sprutor och kanyler från egenvård i hushåll. Med egenvård avses de åtgärder som privatpersoner själva utför eller som utförs av hemtjänstpersonal.

Med trädgårdsavfall avses komposterbart eller flisbart avfall från normal trädgårdsskötsel. Med komposterbart trädgårdsavfall avses gräs, löv, tunna kvistar och fallfrukt. Med flisbart trädgårdsavfall avses grenar tjockare än en centimeter i diameter. Träd som fällts eller avfall som uppstår vid större anläggningsarbeten i en trädgård är inte att betrakta som trädgårdsavfall.

Med övrigt hushållsavfall avses det som kvarstår när grovavfall, farligt avfall, matavfall, matoljor, trädgårdsavfall, latrin, slam, producentansvarsavfall och annat avfall än hushållsavfall har sorterats ut.

Abonnemang, hantering av avfall eller annan aktivitet

Ett abonnemang avser i detta sammanhang ett avtal mellan fastighetsinnehavare och Eskilstuna Energi och Miljö AB om hämtning och lämning av avfall. Abonnemanget betalas med avfallsavgiften som bestäms i den avfallstaxa som kommunfullmäktige beslutar.

Med fastighetsnära hämtning av avfall avses hämtning av sorterat avfall, exempelvis förpackningar, returpapper och glas, vid bostadshus/verksamhet där avfallet uppkommit. Detta är en service som ägare av fastighet för hushåll eller företag kan beställa mot avgift.

Med tillsyn avses kontroll från myndighet över verksamhet som bedriver viss verksamhet, särskilt miljöfarlig sådan. Tillsynsmyndighet i Eskilstuna kommun är Miljö- och räddningstjänstnämnden.

Med återvinning av avfall avses exempelvis vidareutnyttjande av metaller eller andra material, kompostering av organiskt material samt utvinning av energi (exempel ur bilaga 2 till avfallsförordningen).

Aktörer

Med fastighetsinnehavare avses den som äger fastigheten eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare (15 kap. 5 § miljöbalken).

Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

Med producent avses den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning, eller den som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- eller miljöskäl (15 kap. 4 § miljöbalken).

Med renhållningsorganisation avses den organisation som kommunstyrelsen anlitar för avfallshanteringen, Eskilstuna Energi och Miljö AB. Renhållningsorganisationen ansvarar för att verkställa avfallshantering som ligger inom kommunens ansvarsområde.

Med verksamhet avses alla verksamheter som inte är privathushåll t.ex. skolor, restauranger, affärer, företag, institutioner.

Anläggningar, anordningar, byggnader och platser

Med container avses en behållare med en volym som överstiger 1000 liter. Se även "kärl".

Med deponi avses upplagsplats för avfall. Som deponi anses inte en plats eller anläggning där avfall

1. omlastas för att beredas för vidare transport till en annan plats där det skall återvinnas, behandlas eller bortskaffas,
2. lagras innan det återvinns eller behandlas, om lagringen sker för en kortare period än tre år, eller
3. lagras innan det bortskaffas, om lagringen sker för en kortare period än ett år.

(5 § avfallsförordningen).

Med en- och tvåbostadshus avses friliggande hus med en eller två bostäder, exempelvis, villa, radhus, kedjehus, parhus, boningshus på jordbruksfastighet, stuga och fritidshus.

Med enskilda avloppsanläggningar och gemensamhetsanläggningar avses anläggning för behandling av avloppsvatten från hushåll som inte är anslutna till det kommunala avloppsvattennätet.

Med fettavskiljare avses anordning för rening av fetthaltigt avloppsvatten från lokaler där mat/livsmedel tillagas eller bereds innan avloppsvattnet når det kommunala ledningsnätet.

Med fritidshus avses byggnad som är avsedd som tillfällig bostad under semester eller annan fritid och som inte nyttjas för permanent boende.

Med kärl avses hjulförsedd returbehållare för avfall med en volym upp till 1000 liter. Se även "container".

Med återvinningscentral avses en bemannad anläggning med begränsat öppethållande för mottagning av sorterat avfall som enskilda hushåll får transportera bort (d v s grov- och trädgårdsavfall, batterier, elektronik o dyl).

Med återvinningsstation avses obemannad plats med containrar och liknande behållare för mottagning av returpapper och förpackningar.

